

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Studijní opora k předmětu kombinované formy studia

předmět

DĚJINY SOCIÁLNĚ PEDAGOGICKÉHO MYŠLENÍ

obor

**Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci
v etopedických zařízeních**

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Vysvětlivky k používaným symbolům

ÚVOD KE STUDIU PŘEDMĚTU NEBO KONKRÉTNÍHO TÉMATU

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

prověřují, do jaké míry student text a problematiku pochopil, zapamatoval si podstatné a důležité informace

SHRNUTÍ

shrnutí tématu

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

vyzdvihuje důležité či nové termíny, nebo hlavní body, které by student při studiu tématu neměl opomenout

LITERATURA

použitá ve studijním materiálu, pro doplnění a rozšíření poznatků

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

student se zde dozví, jakým způsobem bude kurz ukončen (test, seminární práce, projekt, ústní zkouška apod.)

ZÁKLADNÍ INFORMACE O PŘEDMĚTU

Vyučující: Jiří Semrád, Doc. PhDr., CSc.

Kontakt: *jiri.semrad@uhk.cz ; jiri.semrad@muvs.cvut.cz*

Hodinová dotace přímé výuky: 10 hodin

Hodinová dotace samostudia: 19 hodin

Zařazení předmětu: 2. semestr

Prerekvizity: *Obecná pedagogika*

Pravidla komunikace s vyučujícím: *na přednáškách, v konzultačních hodinách eventuálně e-mailem*

ÚVOD DO STUDIA PŘEDMĚTU (ANOTACE)

Dosud se o vývoji sociálně pedagogického myšlení hovořilo v úvodu předmětu sociální pedagogika. Toto opatření souviselo s malými zkušenostmi s oborem sociální pedagogika. Tak jak narůstal zájem o sociální pedagogiku a dařilo se obor více teoreticky rozvíjet nastala potřeba více diferencovat tematiku sociální pedagogiky. V procesu dalšího sebeuvědomování sociální pedagogiky v Česku a na Slovensku v e vzájemné koperaci došlo ke koncipování první monografické práce věnované dějinám sociální pedagogiky v Evropě. V důsledku toho bylo možné v rámci procesu diferenciacie sociální pedagogiky vyčlenit jako samostatný předmět Dějiny sociálně pedagogického myšlení. Předmět má pomoci s oporou o kulturně historický odkaz lépe studentům pochopit současný stav a koncepci sociální pedagogiky a lépe je připravit na jejich sociálně výchovné působení ve společenské praxi.

Předmět je koncipován průřezově. Jeho záměrem je informovat studenty o hlavních proudech sociálně pedagogického myšlení a potažmo i konání v evropských zemích s většími sociálně pedagogickými tradicemi a v Česku a na Slovensku. Seznamuje se současným stavem teoretického rozpracování dějin sociální pedagogiky a s vývojem sociálně pedagogických myšlenek zejména od vzniku sociální pedagogiky jako samostatné vědní disciplíny v 19.století. Představuje významné osobnosti spjaté s vývojem sociální pedagogiky, ukazuje na složitosti a otevřené problémy v pojetí sociální pedagogiky, ale také na dosavadní úspěchy a tradice díky kterým je možno úspěšně rozvíjet sociální pedagogiku v současnosti.

CÍLE PŘEDMĚTU:

Cílem předmětu je seznámit studenty s vývojem pedagogického myšlení v kontextu s historickým vývojem společnosti.

OSNOVA PŘEDMĚTU:

1. Současný stav teoretického rozpracování dějin sociální pedagogiky.
2. Sociálně pedagogické myšlení před Komenským.
3. Odkaz J. A. Komenského sociální pedagogice.
4. Sociálně pedagogické názory J. H. Pestalozziho.
5. Vývoj sociálně výchovného úsilí o děti a mládež od konce 17. do 19. století.
6. Vývoj sociální pedagogiky v Německu.
7. Vývoj sociální pedagogiky v Polsku.
8. Vývoj sociální pedagogiky v Česku a na Slovensku.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

ZÁKLADNÍ LITERATURA

- CACH, J. Gustav Adolf Lindner. Praha: FF UK, 1990. ISBN 80- 7066-345-6.
- CIPRO, M. Encyklopedie prameny výchovy. Galerie světových pedagogů. Praha, 2002. ISBN 80- 238-8004-7.
- ČAPKOVÁ, D. Myslitelsko-vychovatelství odkaz Jana Amose Komenského. Praha, Academia, 1987.
- ČERNÝ, J. Úkoly výchovy individuální a sociální. Spisy Dědictví Komenského č. 11. Praha: Nákladem spolku Dědictví Komenského-tiskem Fr. Šimáčka, 1897.
- GALLA, K. a kol. Sociologie výchovy. Její vývoj a problémy. Praha: SPN, 1986.
- GALLA, K. Úvod do sociologie výchovy. Praha: SPN, 1967.
- HAVLÍK, R. Sociologie a sociální pedagogika. Éthum, 1994:
- HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. a kol. K dejinám sociálnej pedagogiky v Európe. Ústí nad Labem: UJEP, 2008. ISBN 978-80-7414-07-2.
- KÁDNER, O. Základy obecné pedagogiky. Praha: ČGU, 1925.
- KOMENSKÝ, J. A. Obecná porada o nápravě věcí lidských. I. – III. Svazek. Praha: nakladatelství Svoboda, MCMXCII. ISBN 80-205-0226-2; 80-205-0227-0; 80- 205-0228-9.
- Jan Amos Komenský Odkaz kultuře vzdělávání (S. Chocholová, M. Pánková, M. Steiner, eds.) Praha: Academia, 2009. ISBN 978- 80- 200-1700-0.
- MOUCHA, Z. Historické aspekty vývoje vědního oboru sociální pedagogika. Éthum, 1993, č. 4.
- PŘADKA, M., KNOTOVÁ, D., FALTÝSKOVÁ, J. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Brno: PF MU, 1998. ISBN 80-210-21946-8.
- ŠTVERÁK, V. Dějiny pedagogiky. Praha, SPN, 1991.
- WROCZYNSKI, R. Sociálna pedagogika. Bratislava: SPN, 1968.

DOPORUČENÁ LITERATURA

- BALÁŽ, O. K problémom sociálnej pedagogiky. In. Pedagogická revue, 1996.
- HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. a kol. Dejiny sociálnej pedagogiky- vybrané problémy. Banská Bystrica: PF, UMB, 2007. ISBN 978- 80- 8083-436-4.
- KRAUS, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008.
- Kasperová, D., Kasper, T. Vzbrané kapitoly z dějin pedagogiky. Liberec: TU, 2006.

MÁTEJ, J. a kol. Dejiny českej a slovenskej pedagogiky. Bratislava: SPN, 1976.

REBLE, A. Dejiny pedagogiky. Bratislava: SPN, 1995. ISBN 80- 08-02011-3.

SCHILLING, J. Sociálna práca. Hlavné smery vývoja sociálnej pedagogiky a sociálnej práce. Trnava: SAP, 1999. ISBN 80- 88908-54-X.

ŽBIRKOVÁ, V. Dějiny sociálnej pedagogiky v príprave sociálnych pedagogov a pracovníkov sociálnej práce. In. Súčasný stav sociálnej pedagogiky na Slovensku. Bratislava: Uko, 2000.

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

Předmět bude ukončen zápočtovým testem a ústní zkouškou.

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Téma seznamuje se stavem vývoje sociálně pedagogického myšlení a poznání. Ukazuje jak se proces sebeuvědomování sociální pedagogiky jako jedné z disciplín věd o výchově odráží zejména v české a slovenské historiografii a jak k tomu přispěl enormní rozvoj sociální pedagogiky uplynulých dvaceti letech.

Cílem tématu je seznámit studenty se stavem historiografie sociálně pedagogického myšlení prostřednictvím analýzy syntetických prací posledního desetiletí zejména české a slovenské provenience.

Způsob výuky: např. *téma je přednášeno v rámci výuky v celém rozsahu.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Sociální pedagogika a její vývoj
- Sociálně pedagogická historiografie v zahraničí a u nás
- Významná díla sociálně pedagogické historiografie

Klíčová slova:

Sociální pedagogika, vývoj sociálně pedagogického myšlení, představitelé sociální pedagogiky, historiografie sociální pedagogiky, historie sociálně pedagogických hnutí, kulturně historický odkaz, sociální pedagogika versus sociální práce aj.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Představuje vývoj sociálně pedagogického myšlení v kontextu s historiografií. Konstatuje prozatím velmi skromný vklad do této problematiky.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. BAKOŠOVÁ, Z. SOCIÁLNA PEDAGOGIKA JAKO ŽIVOTNÁ POMOC. BRATISLAVA: FFUKO, 2008.
2. HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. A KOL. DĚJINY SOCIÁLNEJ PEDAGOGIKY- VYBRANÉ PROBLÉMY. BANSKÁ BYSTRICA: PF UMB, 2007.
3. HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. A KOL. K DĚJINÁM SOCIÁLNEJ PEDAGOGIKY V EUROPE. ÚSTÍ NAD LABEM: UJEP, 2008.
4. SCHILLING, J. SOCIÁLNA PRÁCA. HLAVNÉ SMERY SOCIÁLNEJ PEDAGOGIKY.

TRNAVA: TU, 1999.

5. ŽBIRKOVÁ, V. DĚJINY SOCIÁLNEJ PEDAGOGIKY V PRÍPRAVE SOCIÁLNYCH PEDAGOGOVI A PRACOVNÍKOV SOCIÁLNEJ PRÁCE. BRATISLAVA: UKO, 2000.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Pokuste se charakterizovat současný stav teoretického rozpracování dějin sociální pedagogiky!
2. Úvedte některá díla z historiografie sociální pedagogiky y naší i zahraniční produkce!
3. Jak chápete dějiny sociální pedagogiky?

Prostor pro odpovědi:

SEZNAM POŽADAVKŮ NA ZÁVĚREČNOU ZKOUŠKU (TEST)

Předpokládá se znalost odborné literatury odrážející myšlenkové proudy, koncepty i praktická opatření při realizaci sociální výchovy.

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Téma seznamuje s vývojem sociálně pedagogických myšlenek ve starověku, středověku a v období humanizmu a renesance. Připomíná názory jak antických myslitelů A. Augustina a T. Akvinského, dále T. Mora, T. Campanellu, J.L. Vivese, F. Bacona.

Způsob výuky:

Téma je realizováno částečně přednáškou, částečně samostudiem studentů s oporou o odbornou literaturu.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Starověk a sociálně pedagogické myšlenky.
- Sociálně pedagogické myšlenky u Platóna a Aristotela.
- Sociálně pedagogické myšlení středověku.
- Sociálně pedagogické myšlení raných sociálních utopistů.
- Humanisticky orientovaná sociálně výchovná koncepce J. L. Vivese.

Klíčová slova:

Starověk a sociálně orientovaná výchova, antičtí myslitelé a sociálně orientovaná výchova, středověk a sociálně výchovné myšlení, A. Augustín, T. Akvinský, sociálně pedagogické myšlení v humanizmu a renesanci, T. Mor, T. Campanella, J. L. Vives, F. Bacon.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Téma zaznamenává sociálně pedagogické myšlenky v období starověku, středověku a nástupu humanizmu a renesance připomenutím významných osobností a jejich vkladem k myšlenkovému odkazu sociální výchově potažmo k sociální pedagogice. Studenti se seznámí se statí V. Žbirkové.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. CIPRO, M. Prameny výchovy. Starověk, středověk, 16. a 17. Století. Praha: 1991.
2. HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. K dejinám sociálnej pedagogiky

v Európe. Ústí nad Labem: UJEP, 2008.

3. REBLE, A. Dejiny pedagogiky. Bratislava: SPN, 1995.
4. SCHILLING, J. Sociálna práca. Hlavné smery vývoja sociálnej pedagogiky a sociálnej práce. Trnava, SAP, 1999.
5. ŠTVERÁK, V. Dějiny pedagogiky. Praha: SPN, 1991.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Pokuste se formulovat sociálně pedagogické myšlenky starověku.
2. Objasněte sociálně pedagogické myšlenky Platóna a Aristotela.
3. Připomeňte sociální myšlenky T. Akvinského a srovnajte je s jeho názory na výchovu.
4. Charakterizujte období humanizmu a renesance z hlediska výchovy a sociálně pedagogických myšlenek.
5. Popište základní rysy sociálně výchovného systému J. L. Vivese.

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 3:

Odkaz J. A. Komenského sociální pedagogice

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznamuje s oporou o díla J. A. Komenského s jeho sociálně pedagogickými myšlenkami, které svojí hodnotou a autenticitou předznamenávají další vývoj sociálně pedagogického myšlení až po současnost.

Cílem tématu je seznámit studenty s kulturním odkazem J. A. Komenského jako s jedním největších českých myslitelů světového významu.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Sociálně pedagogické myšlení v období novověku
- Pojetí člověka u Komenského
- Názory Komenského na výchovu
- Sociálně pedagogické myšlenky
- Nejvýznamnější díla Komenského obsahující jeho sociálně pedagogické myšlenky
- Sociálně pedagogické názory osvícenců

Klíčová slova:

Novověk a sociálně ekonomické proměny, krize společnosti, třicetiletá válka, Vestfálský mír, Komenského vize sjednocené Evropy, Komenského Konzultace, osvícenství sociálně pedagogické názory osvícenců atd.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Téma se zabývá sociálně pedagogickými myšlenkami novověku. Důraz je položen na rozbor názorů J. A. Komenského jako jedné z nejvýznamnějších postav evropské kultury nejen 17. století.

Studenti se seznámí se statí Kasperové, D. a Kaspera, T. Pedagogické myšlení J. A. Komenského. In. Kasperová, D., Kasper, T. Vybrané kapitoly z dějin pedagogiky. Liberec: TU, 2006.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. ČAPKOVÁ, D. Myslitelsko-vychovatelský odkaz J. A. Komenského. Praha: Academia, 1987.
2. HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. a kol. K dějinám sociální pedagogiky v Evropě. Ústí nad Labem: UJEP, 2008.
3. KRÁMSKÝ, D. Krize u J. A. Komenského. In. Jan Amos Komenský Odkaz kultuře vzdělávání. Praha: Academia, 2009, s. 258-264.
4. PALOUŠ, R. Univerzalita-globálnost. In. Jan Amos Komenský Odkaz kultuře vzdělávání. Praha: Academia, 2009, s. 242-249.
5. PELCOVÁ, N. Komeniův výchovný sen v reflexi moderní filozofické a pedagogické antropologie. In. Jan Amos Komenský Odkaz kultuře vzdělávání. Praha: Academia, 2009, 229-241.
6. SEMRÁD, J., ŠKRABAL, M. Odkaz Komenského sociální pedagogice. In. Jan Amos Komenský Odkaz kultuře vzdělávání. Praha: Academia, 2009, s. 177-186.
7. ŠTVERÁK, V. Dějiny pedagogiky. Praha: SPN, 1991.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Charakterizujte dobu, ve které žil a tvořil J. A. Komenský ze sociálně ekonomického hlediska!
2. Objasněte pojetí člověka u Komenského a jeho názory na výchovu!
3. Uveďte některá díla Komenského, která obsahují sociálně pedagogické myšlenky.
4. Prezentujte některé z názorů osvícenců a pokuste se je objasnit.

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 4:

Sociálně pedagogické názory J. H. Pestalozziho

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Téma seznamuje s osobností dějin pedagogiky, která předznamenala urychlení procesu sebeuvědomování sociální pedagogiky. Pojednává o J. H. Pestalozzim, který žil na přelomu 17. a 18. Století a patří mezi klasiky pedagogiky. Smysl výchovy spatřoval ve službě člověku. Nezůstal pouze u svých názorů, ale snažil se sociálně pedagogické myšlenky realizovat ve společenské praxi.

Cílem tématu je seznámit studenty s osobností a jejím myšlenkovým odkazem, která je některými odborníky považována za zakladatele sociální pedagogiky.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Pestalozzi jako bojovník proti zneužívání dětí prací
- Pedagogické dílo Pestalozziho
- Názory Pestalozziho na výchovu, prostředí a vzdělání
- Pestalozziho snaha o realizaci sociálně pedagogických myšlenek

Klíčová slova:

Sociální utopisté, J. H. Pestalozzi, J. J. Rousseau, život a dílo Pestalozziho, sociálně pedagogické názory, realizace názorů ve společenské praxi, vklad Pestalozziho sociální pedagogice. Studenti se pokusí srovnat názory Komenského a Pestalozziho.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. CIPRO, M. Prameny výchovy. Praha: 1991.
2. HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. a kol. K dejinám sociálnej pedagogiky v Európe. Ústí nad Labem: UJEP, 2008.
3. JŮVA, V. jun. et sen. Stručné dějiny pedagogiky. Brno: Paido, 1997.
4. REBLE, A. Dejiny pedagogiky. Bratislava, SPN, 1995.
5. ŠTVERÁK, V. Dějiny pedagogiky. Praha: SPN, 1991.
6. VAJCIK, P. Výber z pedagogického diela J. H. Pestalozziho. Bratislava: 1958.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Objasněte tezi, že Pestalozzi byl bojovníkem proti zneužívání dětí prací!
2. Presentujte pedagogické dílo J. H. Pestalozziho a jednotlivá díla charakterizujte!
3. Pokuste se objasnit Pestalozziho názory na výchovu, vzdělání, prostředí ze sociálně pedagogických hledisek!
4. Pojednejte o organizátorském odkazu Pestalozziho!

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 5:

Vývoj sociálně výchovného úsilí o děti a mládež od konce 17. století do 19. století

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Snahy odhalit kořeny sociální pedagogiky v zemích střední a východní Evropy, včetně Českých, ztroskotávají obvykle na tom, že se zaznamenávají pouze teoretické koncepty, aniž se přihlíží k praktickým výchovným proudům. Téma se proto zaměřuje na hnutí, která předznamenala další vývoj sociálně pedagogického myšlení i sociálně výchovné praxe. Představuje pietismus a filantropismus, které ovlivnily řadu pedagogických myslitelů nejen v zahraničí, ale i v Česku a na Slovensku.

Cílem bude seznámit studenty s myšlenkami uvedených hnutí a ukázat jak se vliv projevil u některých českých myslitelů.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Sociálně ekonomická situace konce 17. století v Evropě
- Pietisté a H. Francke
- Filantropisté a Basedow
- Pedagogické kořeny obou hnutí
- Následovníci hnutí

Klíčová slova:

Teoretické koncepty, praktická organizace výchovy, pietistické hnutí, filantropistické hnutí, Francke, Basedow, sociálně pedagogické názory pietistů, sociálně pedagogické názory filantropistů, kořeny názorů, následovníci.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Téma přibližuje dvě významná hnutí 17. a 18. století, která významně ovlivnila myšlenkové proudy sociálně pedagogické a sociální výchovu v praxi v 19. a 20. století. Studenti se seznámí s názory Basedowa.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. JŮVA, V. jun. et sen. Stručné dějiny pedagogiky. Brno: Paido, 1997.
2. HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. a kol. K dějinám sociální pedagogiky v Evropě. Ústí nad Labem: UJEP, 2008.
3. PŘADKA, M., KNOTOVÁ, D., FALTÝSKOVÁ, J. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Brno: PF MU, 1998.
4. ŠTVERÁK, V. Dějiny pedagogiky. Praha: SPN, 1991.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Pokuste se objasnit, proč je důležité pro zachycení vývoje vědní disciplíny sledovat i sociálně výchovnou praxi!
2. Charakterizujte pietistické hnutí a jeho sociálně výchovná opatření!
3. Charakterizujte filantropistické hnutí a jeho sociálně výchovný systém!
4. Pokuste se ukázat, jak uvedená hnutí ovlivnila myšlenkově některé osobnosti 19. a 20. století!

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 6:

Vývoj sociální pedagogiky v Německu

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Německo bývá považováno za kolébku sociální pedagogiky, neboť první kdo použil pojmu sociální pedagogika, byl německý pedagog A. Diesterweg, nebo K. Mager kolem roku 1850. Sociální pedagogika v Německu v druhé polovině 19. století se velmi rozvíjela a tak se setkáváme hned se třemi směry: filozofickým, empirickým a experimentálním. Setkáváme se s takovými jmény, jako jsou: P. Natorp, P. Barth, H. Nohl a dalšími.

Cílem tématu je seznámit studenty s německou sociální pedagogikou 19. a 20. století tak, aby pochopili další vývoj sociální pedagogiky ve střední Evropě

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Sociálně ekonomické podmínky a sociální pedagogika v Německu
- Tři směry sociální pedagogiky v Německu
- Paul Natorp a jeho sociálně pedagogické názory
- Paul Barth a jeho sociálně pedagogické názory
- Herman Nohl a jeho sociálně pedagogické názory
- Paul Bergemann a jeho sociálně pedagogické názory
- Společensko-kritická sociální pedagogika 20. Století

- Systém vzdělávání sociálních pedagogů v Německu

Klíčová slova:

První průmyslová revoluce, sociálně ekonomické problémy, sociální pedagogika, tři směry sociální pedagogiky, společensko-kritická sociální pedagogika, Diesterweg, Mager, natorp, Barth, Nohl, Bergemann, Molenhauer, Noack, vzdělávání sociálních pedagogů v Německu.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Německá sociální pedagogika se od poloviny 19. století rozvíjí v několika proudech. Téma seznamuje s těmito proudy, charakterizuje je, představuje jejich představitele, přináší pohled na přípravu sociálních pedagogů v Německu.

Studenti se seznámí se studií V. Loukotové Sociální práce s rodinou a vymezení sociální pedagogiky v Německu. In. Pedagogická orientace, 2003, č. 4, s. 62-63.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. GALLA, K. Úvod do sociologie výchovy. Praha: SPN, 1967.
2. GALLA, K. a kol. Sociologie výchovy. Její vývoj a problémy. Praha, 1986.
3. HÁJEK, F. Kapitoly ze sociologie výchovy. Praha: SPN, 1975.
4. HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. a kol. K dějinám sociální pedagogiky v Evropě. Ústí nad Labem: UJEP, 2008.
5. LOUKOTOVÁ, V. Sociální práce s rodinou a vymezení sociální pedagogiky v Německu. In. Pedagogická orientace, 2003, č. 4, s. 62-63.
6. SCHILLING, J. Sociální práca. Hlavné smery sociálnej pedagogiky a sociálnej práce. Trnava: SAP, 1999.
7. WROCYNSKI, R. Sociálna pedagogika. Bratislava: SPN, 1968.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Pokuste se charakterizovat dobu vzniku sociální pedagogiky v Německu!
2. Jmenujte představitele jednotlivých proudů sociální pedagogiky v Německu v 19. století!
3. Charakterizujte společensko-kritickou sociální pedagogiku K. Molenhauera!
4. Přibližte zaměření a obsah sociální pedagogiky na přelomu století!
5. Pokuste se popsat systém přípravy sociálních pedagogů v Německu!

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 7:

Vývoj sociální pedagogiky v Polsku

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Obdobně jako v Německu je vznik sociální pedagogiky v Polsku spojen s neutěšenou společensko-ekonomickou situací v 60. letech 19. století. I když koncem 19. století, je sociální pedagogika v Polsku reprezentována několika odborníky za skutečnou zakladatelku je považována až H. Radlinská, která pojmu sociální pedagogika použila až v roce 1908. Velkého rozmachu nabyla sociální pedagogika v Polsku v období mezi dvěma světovými válkami a rozvíjela se i navzdory lidově demokratickému zřízení. Silné tradice sociální pedagogiky umožňují intenzivně rozvíjet tento obor i v současnosti.

Cílem studia je seznámit studenty s podílem Polska na procesu sebeuvědomování sociální pedagogiky v Evropě a s oporou o toto poznání nastínit její další možný rozvoj.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Počátky sociální pedagogiky v Polsku
- Zakladatelský vklad H. Radlinské
- Polská sociální pedagogika mezi dvěma světovými válkami
- Sociální pedagogika v Polsku v letech 1945- 1989
- Vývoj sociální pedagogiky po roce 1990
- Prognózy dalšího rozvoje sociální pedagogiky

Klíčová slova:

Sociálně ekonomická situace po roce 1864, snahy o rozvoj sociální pedagogiky v poslední čtvrtině 19. století, H. Radlinská, období meziválečného vývoje, sociální pedagogika v době lidově demokratického zřízení, sociální pedagogika po roce 1990, prognózy vývoje sociální pedagogiky v 21. Století.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Téma seznamuje se sociálně pedagogickou velmocí Polskem a jeho sociálně pedagogickými koncepcemi v rozmezí více jak sta let rozvoje sociální pedagogiky v této zemi.

Studenti se seznámí se statí A. Nowakové Sociální pedagogika v Polsku. In. Aktuální problémy sociální pedagogiky. Brno: Paido, 1999.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. GALLA, K. a kol. Sociologie výchovy. Její vývoj, problémy. Praha, SPN, 1986.
2. HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. a kol. K dějinám sociální pedagogiky v Evropě. Ústí nad Labem: UJEP, 2008.
3. HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. a kol. Dějiny sociální pedagogiky vybrané problémy. Banská Bystrica: PF UMB, 2007.
4. KÁDNER, O. Dějiny pedagogiky. Praha: Nakladatelství české grafické unie A.S. , 19243, díl III.
5. NOWAKOVA, A. Sociální pedagogika v Polsku. In. Aktuální problémy sociální pedagogiky. Brno: Paido, 1999.
6. SEMRÁD, J., Tvořivost jako sociálně pedagogický problém. In T. Janík, V. Švec a kol. K perspektivám školního vzdělávání. Brno: Paido, 2009.
7. ŠTVERÁK, V. Dějiny pedagogiky. Praha: SPN, 1991.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Pokuste se popsat začátky sociální pedagogiky v Polsku!
2. Objasněte pojetí sociální pedagogiky H. Radlinské!
3. Charakterizujte sociální pedagogiku v Polsku ve válečném mezidobí!
4. Pokuste se objasnit rozdíly v intenzitě rozvoje sociální pedagogiky v Polsku a v Československu po roce 1945!
5. Popište obsahové zaměření polské sociální pedagogiky!
6. Jak se rozvíjí sociální pedagogika v Polsku po roce 1990?
7. Jaké jsou prognózy dalšího vývoje sociální pedagogiky formulované polskými odborníky?

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 8:

Vývoj sociální pedagogiky v Česku a na Slovensku

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Poslední oddíl přibližuje vývoj sociální pedagogiky v Česku a na Slovensku. V Čechách bývá spojován start sociální pedagogiky se jménem G. A. Lindnera v posledním dvacetiletí 19. století. Samozřejmě, že se česká sociální pedagogika vyvíjela v těsné vazbě na německé prostředí, jak to konstatoval O. Kádner, ale na druhé straně díky právě Lindnerovi pracoval systematicky s odkazem Komenského. Česká sociální pedagogika se ani v době mezi dvěma světovými válkami nerozvíjela tak intenzívně, jako tomu bylo v Polsku nebo Německu. Intenzita opadla ještě více po roce 1948. Opravdový rozkvět prožívá sociální pedagogika po roce 1990, i když často na úkor nezbytného ujasnění řady podstatných otázek souvisejících s dalším rozvojem oboru.

Cílem tématu je studentům přiblížit složitý vývoj sociální pedagogiky od jejího vzniku po současnost a zároveň ukázat na shody a zároveň rozdíly mezi Českem a Slovenskem. Studenti se seznámí se studií J. Hroncové Sociálna pedagogika- vývin a súčasný stav. In. Pedagogická revue, roč. 57, 2005, č. 1, s. 4-11.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Sociálně výchovné proudy vedoucí ke vzniku české sociální pedagogiky
- Prvé teoretické koncepty české sociální pedagogiky
- Zakladatelský vklad G. A. Lindnera české sociální pedagogice
- Následovníci Lindnera
- Vývoj české sociální pedagogiky v době první republiky
- Vývoj sociální pedagogiky po 2. světové válce
- Reprezentanti sociální pedagogiky v šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých letech
- Rozvoj sociální pedagogiky po roce 1990

Klíčová slova:

Sociálně výchovné snahy na přelomu 18. a 19. století vliv pietismu a filantropismu, předchůdci G. A. Lindnera, kořeny Lindnerovy koncepce, následovníci Lindnera, názory Kádnera, více proudů v meziválečném Československu, podíl F. Štampacha a P. Pitra, období socialistické společnosti, vývoj po roce 1990, současnost.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Oddíl se snaží ukázat kořeny a vývoj sociální pedagogiky od konce 18. století až do současnosti, přičemž v řadě momentů je shodný s vývojem slovenským díky více jak sedmdesátileté společné historii.

Studenti se seznámí s kapitolou História a súčasnosť sociálnej pedagogiky na Slovensku J.Hroncové a I. Emmerové In. K dejinám sociálnej pedagogiky v Európe. Ústí nad Labem: UJEP, 2008.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. BALÁŽ, O. Sociálna pedagogika v systéme pedagogických vied. Pedagogika, 1978, č. 5., s. 559-578.
2. CACH, J. G. A. Lindner. Praha: FFUK, 1990.
3. GALLA, K. Úvod do sociologie výchovy. Praha: SPN, 1967.
4. HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. a kol. K dejinám sociálnej pedagogiky v Európe. Ústí nad Labem: UJEP, 2008.
5. MÁTEJ, J. a kol. Dejiny českej a slovenskej pedagogiky. Bratislava: SPN, 1976.
6. PŘADKA, M. Vybrané problémy vztahu prostředí a výchovy. Brno: UJEP, 1983.
7. SEMRÁD, J. Vztah teorie výchovy a sociální pedagogiky. In. Kapitoly z teorie výchovy. Prešov: FHPV PU, 2004, s. 8-14.
8. ŠTVERÁK, V. Dějiny pedagogiky. Praha: SPN, 1991.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. se popsat počátky české sociální pedagogiky!
2. Kdo je považován za zakladatele české sociální pedagogiky?
3. Uveďte představitele sociálně pedagogického myšlení po Lindnerovi a v období první republiky!
4. Pokuste se zdůvodnit, proč po roce 1948 se v tehdejším Československu nevěnuje taková pozornost sociální pedagogice jako v Polsku!
5. Uveďte představitele a díla, která vznikla v období let 60.- 80.!
6. Pokuste se charakterizovat rozvoj sociální pedagogiky po roce 1990 a jmenujte některé představitele oboru a jejich díla!
7. Pokuste

Prostor pro odpovědi:

SEZNAM POŽADAVKŮ K ABSOLVOVÁNÍ PŘEDMĚTU

Např. Předmět bude uzavřen udělením zápočtu a zkouškou. Podmínky zápočtu i zkoušky budou studentům zpřesněny na počátku výuky.

SEZNAM OKRUHŮ KE ZKOUŠCE

Jsou dány sylaby předmětu.